

nepovšimnuté pole pro drobné obchody Raiffeisenských záložen a tam doufejme, že vykonají své poslání. Naše banky neb městské záložny nemohou dosud vykázati se velkými zásluhami o rozvoj osobního úvěru pro drobné rolnictvo, a proto nemají práva zakřikovati malé ústavy Raiffeisenské, jestliže chápou se tohoto zanedbaného odvětví. Zkušenosti v jiných zemích, zejména v Dol. Rakousích,*) ukázaly, že drobné záložny tyto osvobodily leckde rolnictvo od vyssávajícího meziobchodu při zpeněžení vína, mléka, dobytka a pod. Proč by u nás nemělo následovati se tohoto příkladu? —

Na sjezdě Raiffeisenských záložen vzata na přetřes ještě jedna otázka. Jako již na všech stranách žádá se za státní a zemskou pomoc pro zemědělství a průmysl, žádají též zástupcové těchto pokladen veřejnou podporu ve formě levného úvěru. Poukazují tu ke příkladu Dol. Rakous, kdež poskytují se záložnám Raiffeisenským tříprocentní zápůjčky ze zvláštního fondu zemského. České Raiffeisenské záložny přejí si, by úkol ten převzala Zemská banka království Českého, kteráž by jim poskytovali měla levný, nejvýše tříprocentní úvěr. Oproti tomu namítal zástupce Zemské banky, že míra úroková řídí se dle stavu trhu peněžního; jestliže dnešní úroková míra obnáší při diskontu u Rakousko-uherské banky a jiných velkých ústavů 5%, nemůže Zemská banka peníze, za které sama 5% platí, se škodou půjčovati na 3%. V tom leží kus pravdy. Úvěr není darem, nýbrž obchodem a s tím musí i vesnická záložna počítati. V Dolních Rakousích dostačí ovšem ku poskytování levného úvěru fond okolo 100.000 zl., ale jakého fondu by za krátko bylo potřebí pro celé království České? A nepřišly by snad brzy i Delitzschovské záložny s podobným požadavkem?

Ostatně známo, že nízká míra úroková není ještě absolutním dobrem. Svádívá ku zbytečným dluhům a k lehkomyšlné spekulaci. A pak, kde jest záruka, že peněz na snížený úrok poskytnutých použije se vždy a všude k účelům, které takové podpory jsou hodny. Záložnám Raiffeisenským jedná se, jak za to máme, přede vším o peníze a teprve v druhé řadě o láci úvěru. Tyto potřebné peníze musí pak ústavy tyto čerpati na prvém místě ze svého okolí. K tomu cíli musí věnovati pozornost svou též svým pasivním obchodům a sváděti po korunách a zlatkách drobné potůčky spořivosti ve společnou nádržku. Úvěr má podklad svůj v důvěře a tu musí záložny získati si nejdříve v nejbližším svém okolí. Vedle toho mohou ovšem reflektovati i na peníze větších ústavů. Jest to sice cesta pozvolná a těžká, ale správná. Úvěr musí

si každý zasloužiti — pak jest tu záruka, že dovede s cizími penězi též hospodařiti. To vyčítil dobře jeden ze zástupců pokladen, jenž na sjezdu poukázal k tomu, že záložna jejich proto dobře jest situována, že z prvopočátku peníze těžce získávají si musila a jimi dobře hospodařiti se naučila.

Dlužno ještě podotknouti, že Zemská banka nechová se snad k Raiffeisenským záložnám zcela odmítavě, jak bylo si místy na to stěžováno, neboť poskytuje jim úvěr za stejný úrok jako záložnám hospodářským. Formality jsou tu ovšem poněkud přísné (směnečné ručení některých členů výboru záložny) a bylo by tu žádoucí jisté ulehčení. Kromě toho poskytuje též země nově zařizovaným záložnám subvenci po 250 zl. na zařízení potřebného inventáře, zejména pokladny, k čemuž vřaděna do rozpočtu na r. 1896 položka 15.000 zl. (r. 1894: 10.000 zl.). —

Vratme se však k usnesením sjezdu. Sjezd neskončil bez výsledku — zřídil ústřední svazek Raiffeisenských záložen, jenž má býti vyrovnávací a dozorcí stanicí pro rozptýlené vesnické záložny a rádcem i pomocníkem při zřizování nových. Není pochyby, že svazek tento — bude-li plniti úkol svůj — může upevniti a rozšířiti instituci Raiffeisenských záložen v našich krajinách. Ačkoliv jsme daleci toho, spatřovati v rozšíření záložen těchto universální prostředek proti úvěrní tísní malého rolnictva, vítáme přece krok tento, jsouce přesvědčeni, že záložny Raiffeisenské při obětavé a rozumné správě vykonati mohou při dnešních trudných poměrech rolnictva kus dobré, byť i té nejdrobnější práce v oboru úvěrnictví.

Dr. Karel Viškovský.

K otázce kartelové.

V 1. čísle »Obzoru« uveřejněna úvaha p. Dra. C. Horáčka o otázce kartelové, k níž dovoluji sobě přičiniti několik poznámek, aby pro nás veledůležitá otázka tak zv. »kartelu cukrovarnického« došla projasnění všestranného.

Pravím »tak zvaného« kartelu cukrovarnického, jelikož titulu tohoto, trvám, nesprávně se tu používá.

Hlavní příznak kartelů vůbec spočívá, tuším, ve sjednocení se těch kterých organisovaných interesentů na jakési pevné ceně suroviny nebo výrobku, o něž běží.

A právě tento příznak chybí v našem případě, neboť provedené loni rayonování řepních okresů ponechává vzhledem ku ceně řepy cukrovarům volnost, čehož důkazem to, že uzavěrky řepní děly se na podkladě (co do ceny řepy) velmi různém: někde uzavřena řepa za cenu pevnou, jinde zaručena jistá cena mini-

*) R. 1894 bylo v Dol. Rakousích 268 Raiffeisenských pokladen s ročním obrátem peněz přes 6 milionů zlatých.

málná s příplatky dle ceny cukru, konečně zhusta uzavírána řepa na základě pouhé ceny cukerní, tudíž bez vyslovení jakéhokoliv určitého obnosu.

Nelze tudíž toto »rayonování« jen tak zhola vřaditi mezi kartely, tím méně, ano nestává ničímžádneho ústředního, společného řízení těchto záležitostí, nýbrž jednotlivé rayony vedou sobě zcela autonomně.

Je také celá tato organisace věru sama v sobě dosti vratká, i neprozrazují žádného tajemství, poukážu-li k tomu, kterak v říjnu 1895, když ustavil se na světovém trhu cukerním jistý vzestup cen, každý továrník zřel již veškerý úmluvy rayonovací protrženy a pověstnou »honbu za řepou« znovu zahájenou!

Je toto dosti snadno pochopitelné, uvážíme-li, že cukrovary v posledních letech stále zvyšovaly svoji denní výkonnost i že tedy jest jim hospodářským příkazem, výkonnost tuto využívat; k tomu pak zapotřebí jest jistého trvání kampaně, jež »normálně« hledá se v době 80 dnů, kdežto letošní řepní kampaň obnášela průměrně (v Čechách) pouze 51 den proti 92 dnům kampaně lonské.

Jde z toho, kterak jest nejvlastnějším zájmem cukrovarů, aby opatřily sobě přiměřené množství řepy, čili jinými slovy, cukrovary budou se vždy snažiti, opatřiti sobě co možno největší množství řepy a proto také budou se vždy snažiti použití jediného prostředku, jenž jim množství ono zaručuje, totiž tak vysokých cen řepních, aby zemědělec jim ochotně ono množství řepy vypěstoval. —

Veškerá minulost průmyslu našeho jest důkazem právě uvedených slov, vyjímaje leta »cukerních krisí«, kdy totiž přílišným množstvím řepy a tudíž i cukru cena tohoto sražena až pod výrobní jeho hodnotu: pak, ale pouze pak, cukrovary nižší cenou řepy hleděly přivoditi obmezení v pěstování řepy, ale ihned po ozdravení poměrů na trhu světovém nabádaly země-

dělce zvýšenými cenami řepními ku rozšíření jejího pěstování.

A tak bylo a bude tomu i za krise nynější, a proto ve slovech pana Dra. C. Horáčka o rolnictvu »cukerními kartely bezohledně vykořisťovaném« nemohu neviděti nespravedlnost oproti cukrovarům, byť i, jak jsem přesvědčen, bezděčnou, z neúplné obeznámenosti s příslušnými poměry pochodící.

Jen několik číslic budiž dovoleno ještě uvéstí na doloženou předchozích vývodů.

Obnášela průměrná cena 100 kg:

Roku	surového cukru fco. Ústí n. L.	řepy cukrové v Čechách
1893 . . .	zl. 19.35	zl. 1.20
1894 . . .	» 15.01	» 1.20
1895 . . .	» 12.82	» —.75

O kampani 1894—95, t. j. v době od 1. srpna 1894 do 31. července 1895, obnášela průměrná cena suroviny fco. Ústí zl. **12.65** —, cena řepy zl. **1.20** za 100 kg.

Průměrem hořeních tří roků obnášela cena suroviny zl. **15.73**, cena řepy zl. **1.05**.

Bližších výkladů těchto číslic pro čtenáře »Obzoru« zajisté netřeba, i uvedu proto pouze ještě fakt, že lounský akciový cukrovar za kampaň 1894—95 platil řepu akciovou 80 kr. za 100 kg a že mezi 131 cukrovarů v Čechách nalezá se 49 cukrovarů akciových a to z převážné většiny rolnických akciových cukrovarů, které by zajisté rayonovací akce se nebyly účastnily, kdyby byla mířena bývala ku »vykořisťování« rolnictva na místě vlastního účelu rayonování toho, totiž ochrany jednoho cukrovaru před druhým, aby nezřízenou »honbou za řepou« nevyvolala se opět nová nadvýroba cukru a tím zhouba neukvačila jak cukrovarníka, tak i zejména rolníka, neboť v poslední řadě nutností zákona přírodního znehodnocení výrobku obráží se ve znehodnocení suroviny.

Vojt. Hořínek.

M E N Š Í Z P R Á V Y.

Národohospodářské.

Živnostenská novela, vládou v prosinci m. r. parlamentu předložená, jest sklamaním pro ony, kteří v tísní řemesla spatřovali spásu v provedení průkazu způsobilosti pro podniky tovární a obchodní a v zosílení jeho zavedením t. zv. zkoušky mistrovské. Proti této zkoušce uvádí vláda pokročilost dělby práce i v malých živnostech, obavu nadržování jednotlivým kandidátům a chikanování druhých, nedostatek zkušebních orgánů po venkově, poměrnou velikost nákladu kusu mistrovského; ostatně mohou společenstva ve stanovách předepsati zkoušku učňovskou (pomocnickou). Proti průkazu

způsobilosti pro továrny uvádí se zkušenost, že i vedle nejsilnější tovární výroby může obstáti kvetoucí stav živnostnický, že podmínky provozování továren jsou jiné než pro řemeslo, že nutno neobmezovati zbytečně a naopak podporovati průmysl, zejména vývozní, vzhledem k soutěži cizozemské a uherské. Za to mají býti společenstva o postačitelnosti pochybného průkazu způsobilosti úřadem vyslechnuta, před vydáním listu živnostenského nesmí se s provozováním řemesla započítí, veřejní společníci firmy musí k provozování řemesla všichni způsobilost prokázati, a j. menší ústupky učiněny. Obchod dle důvodů novely potřebuje pak volného pohybu a nerušeného rozvoje